

Вазирлар Маҳкамасининг
1995 йил 18 февралдаги
59-сон қарорига
2-ИЛОВА

Мактабдан ташқари муассасаса тўғрисида НИЗОМ

I. Умумий қоидалар

1. Мактабдан ташқари муассасалар халқ таълими тизимининг таркибий қисми ҳисобланадилар ва улар таълим-тарбия беришга мўлжаллангандир.

2. Мактабдан ташқари муассасалар ўз фаолиятларини Ўзбекистон Республикаси Конституциясига, «Таълим тўғрисида» ги Қонунга ва бошқа қонунчилик ҳужжатларига ҳамда ушбу Низомга мувофиқ амалга оширадилар.

«Баркамол авлод» болалар марказлари фаолиятининг хусусиятлари Вазирлар Маҳкамасининг алоҳида қарорида белгиланади.

(2-банд Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 11 майдаги 130-сонли қарорига мувофиқ иккинчи хатбоши билан тўлдирилган — ЎР ҚХТ, 2011 й., 19-сон, 190-модда)

3. Мазкур Низом асосида маҳаллий хусусиятларни, ўзининг йўналишини, ривожланиш истиқболларини, жамоа нормалари, қоидалари ва анъаналарини, моддий-техника аҳволини, молиявий таъминотини, фаолият дастурини ҳисобга олган ҳолда ҳар бир мактабдан ташқари муассасада ўз устави ишлаб чиқилади. Устав халқ таълимининг юқори органи томонидан тасдиқланади. Уставда мактабдан ташқари муассасаларнинг мақсади ва асосий вазифалари ўзгартирилиши, ўқувчилар ва педагог ходимларнинг хукуклари чегараланиши мумкин эмас.

II. Мактабдан ташқари муассасанинг асосий вазифалари ва функциялари

1. Куйидагилар мактабдан ташқари муассасанинг асосий вазифалари ҳисобланади:

хар томонлама ривожланган ижодий шахсни шакллантириш мақсадида мактабдан ташқари таълим-тарбия соҳасидаги давлат сиёсатини амалга ошириш;

ўқувчилар ва аҳолининг турли ёшдаги гуруҳларининг эҳтиёжларига жавоб берувчи мактабдан ташқари таълим-тарбиянинг мазмунини мунтазам равишда янгила бориш;

қўшимча таълим ва тарбия бериш ҳамда ҳозирги ижтимоий-иқтисодий шароитдаги фаолиятга тайёрлаш учун синфдан ва мактабдан ташқари тарбиявий ишлар концепциясини амалга ошириш;

ўқувчиларни умуминсоний ва халқ қадриятларини акс эттирувчи маданият билан таништириш;

қўшимча билимлар, малакалар эгаллашга бўлган эҳтиёжларни шакллантириш ва уларни янада бойитиш;

хар бир ўсмирнинг табиий билимдонлиқ даражаси ва ижодий имкониятларини аниқлаш ва ривожлантириш;

ҳаётнинг олий қадрияти бўлган меҳнатга муносабатни тарбиялаш;

фаолиятнинг ҳар қандай шаклига ижодий ёндошиш эҳтиёжини тарбиялаш;

халқ таълимининг бошқа муассасалари билан ўзаро ҳамкорлик муносабатлари механизмни такомиллаштириш;

тўғарак аъзоларини ўқитиш ва тарбиялаш сифатини яхшилаш мақсадида ўқув-тарбия ва услубий ишларни такомиллаштириш.

2. Мактабдан ташқари муассасалар ўзларига юклangan вазифаларга мувофиқ куйидаги функцияларни амалга оширадилар:

6 ёшдан 18 ёшгача бўлган барча ўкувчиларга уларнинг ҳар томонлама камол топишлари ва бўш вақтларини ўзлари белгилашлари учун имконият яратадилар;

ўкувчилар шахсининг ривожланшишига, уларнинг қизиқишлирига, иқтидорига, мустақил билим олишларига ва ижодий меҳнат қилишларига шарт-шароитлар яратадилар;

маҳаллий ҳокимият органлари билан биргаликда мактабдан ташқари муассасаларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлашга оид чора-тадбирларни амалга оширадилар;

эҳтиёжларни ўрганиш ва шунга мувофиқ болаларнинг қизиқишлирига кўра шахснинг ижодий имкониятларини ривожлантиришга қаратилган тўгараклар очадилар;

фан асослари бўйича қўшимча таълим берадилар;

болаларга санъат ва хунармандчиликнинг анъанавий миллий турларини ўргатадилар;

ўкувчилар ўртасида қобилиятли, иқтидорли ёшларни аниқлаш, шахсни ривожлантиришга қаратилган мусобақаларни, сайёхлик слётларини, техника ва бадиий ижодкорлик ҳамда бошқа тадбирларни уюштирадилар ва ўтказадилар.

III. Иш фаолиятини ташкил этиш ва унинг асослари

1. Болалар ва ўсминаларнинг шахсий эҳтиёжларини тўлароқ қондириш, уларнинг бўш вақтлари дам олишларини тўғри ташкил этиш мақсадида давлат органлари, мулкчиликнинг турли шаклларидаги корхоналар, жамоатчилик бирлашмалари ва фуқаролар маданий-эстетик, табиий-илмий, техник, тажриба-натуралистик, сайёхлик-ўлкашунослик ва бошқа йўналишлардаги мактабдан ташқари муассасалар очишлари мумкин.

2. Ўзбекистон Республикаси [Конституцияси](#), «Таълим тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси [Қонунига](#) мувофиқ барча худуд (шаҳарчалар, туман, шаҳар, вилоятлар ва республика)ларда мактабдан ташқари муассасалар тегишли ҳокимликнинг қарорига мувофиқ очилади. Мактабдан ташқари муассасалар мустақил равища ёки илмий-ишлаб чиқариш, ўкув-тарбия комплекси (маркази) таркибида фаолият кўрсатиши мумкин.

3. Мактабдан ташқари муассаса жамоаси ўз фаолияти дастурини минтақани ижтимоий-иктисодий ривожлантиришнинг ўзига хослигини, мавжуд мактабдан ташқари муассасалар тармоғини хисобга олган ҳолда ишлаб чиқади. Меҳнатга ҳақ тўлашнинг ягона фонди доирасида тузилмани ва штат жадвалини тасдиқлади.

4. Мактабдан ташқари муассасаларда ўкувчиларнинг асосий фаолияти бир хил ёшдаги ва турли ёшдаги болалар гурухларида уларнинг қизиқишлирига кўра (тўгарак, секция, студия, клуб, ансамбль, театр) амалга оширилади.

Машғулотлар бир ёки икки йўналишли дастурлар бўйича, шунингдек, комплекс, тўғридан-тўғри эстетика, театр, санъат, мусиқа, спорт йўналишлари бўйича ўтказилиши мумкин. Ногирон болалар билан якка тартибда ишлар турар жойларда олиб борилади.

5. Бирлашманинг мақсади, вазифалари ва мазмуни Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги томонидан ишлаб чиқиладиган, педагогик жиҳатдан асосланган ҳолда раҳбарларни, ўкув режалари ва дастурлари, иш услублари, шакллари, воситаларини танлашга таянган ҳолда тузилади. Педагогик ходимлар Республика ўкув-методика марказининг ўкув-методика кенгashi томонидан тасдиқланадиган муаллифлик дастурларини ишлаб чиқиши мумкин.

6. Маъмуриятнинг рухсати билан бирлашмалар ишда ўкувчилар билан бирга (асосий таркибдан ташқари) бўш жой бўлган тақдирда ва тўгарак раҳбарининг розилиги билан ота-оналар ҳам қатнашишлари мумкин.

7. Тўгараклар, дастурлар талабларига кўра, бутун ўкув йили учун ҳам, қисқароқ муддатларга ҳам ташкил этилади.

Тўгаракларни тўлдириш май ойида бошланади ва асосан мазкур йилнинг 10 сентябрида тамомланади. Тўгаракларнинг машғулотлари мазкур йилнинг 15 сентябридан кечикмай бошланади ва одатда кейинги йилнинг 25 майида тугалланади.

Бирлашмалар машғулотларининг жадвали ўқувчиларнинг меҳнат қилишлари ва дам олишлари учун қулайроқ кун тартибида, улар ёшининг ўзига хослигини, санитария-гигиена нормаларини ҳисобга олган ҳолда педагогик ходимларнинг тақдимномасига кўра маъмурият томонидан тузилади.

Тўғарак машғулотлари учун ҳамма ихтисосликларни ўқитишнинг биринчи йилида ҳафтада 4 академик соат, иккинчи ва кейинги йилларида ҳафтада 6 академик соат ажратилади. 6 ёшдаги болалар учун тўғарак машғулотлари 35 минут давомида ўтказилади ва у ҳафтада 2 академик соатдан ошмаслиги лозим.

Сайёхлик-ўлкашунослик тўғараклари дастурининг ўзига хослиги сабабли, ўқувнинг биринчи, иккинчи йилида ва кейинги йилларида ҳафтада 6 академик соат кўзда тутилади.

Ўқувнинг биринчи йилида ҳар бир тўғаракдаги таркиб 10 нафар ўқувчидан кам бўлмаслиги лозим, ўқувнинг иккинчи ва кейинги йилларида эса ўқувчилар 8 нафардан кам бўлмаслиги керак.

Гурухдаги ўқувчиларнинг ушбу кўрсатилган сони минимал ҳисобланади. Мактабдан ташқари муассасалар тўғарак ихтисосининг ўзига хослигига кўра (вокал-чолғу ансамбли, хор, рақс ва бошқалар) тўғарак аъзолари сонини кўпайтириш, шунингдек, чукурлаштирилган муаллифлик дастурлари мавжуд бўлганда, алоҳида истеъоддога эга бўлган болалар якка тартибда машғулотлар олиб бориши мумкин.

8. Таътил пайтларида мактабдан ташқари муассасалар ўқувчилар ва уларнинг ота-оналари билан уларнинг бўш пайтларини мазмунли ўтказиш, дам олишларини тўлақонли амалга ошириш имкониятини туғдирган ҳолда болалар ва ўсмирларнинг турар жойларида, концерт сафарлари, походлар, экспурсиялар, саёҳатлар, мусобақалар (шу жумладан, ўқувчиларнинг Янги ўзгарувчан гурухлари билан тўғараклар, секциялар ва студияларда, шаҳардан ташқаридаги оромгоҳларга кунлик борган ҳолда), турли-туман оммавий ишларни ташкил қиласидилар. Ёзги таътил пайтида мактабдан ташқари муассасалар ўқувчилар учун йўналишли (профилли) болалар оромгоҳлари ҳамда туристик базалар очишлари мумкин.

9. Мактабдан ташқари муассасалар бошқа ўқув-тарбия муассасалари негизида, корхоналар, ташкилотларда, болалар турар жойларида ўз шохобчаларини очишлари мумкин.

10. Ўқувчиларнинг қатъий қизиқишлиарини, иқтидорини, бўлажак касбларини ўзлари белгилашларини кўллаб-кувватлаш ва ривожлантириш учун мактабдан ташқари муассасалар илмий, тадқиқот, ижодий ташкилотлар билан биргаликда иш олиб боради. Бунинг учун тажриба, синов, илмий-тадқиқот ишлари олиб бориш мақсадида ўзларида ва уларнинг негизларида лабораториялар очадилар, ўқувчиларнинг илмий бирлашмаларини тузадилар.

11. Моддий-техника ва кадрлар билан таъминланган мактабдан ташқари муассасалар халқ таълими органлари билан келишган ҳолда шу муассасада ўқувчиларнинг ишлаб чиқариш амалиётини амалга оширишлари мумкин.

12. Халқ таълими муассасаларини аттестация ва аккредитациядан ўтказиш тўғрисидаги низомга мувофиқ мактабдан ташқари муассаса сертификат олгандан кейин ўқувчиларга қўшимча таълим ёки касб даражаси берилганлиги ҳакида ҳужжат бериш хукуқига эга бўлади.

13. Мактабдан ташқари муассаса минтақа, шаҳар, туман ва қишлоқларда бевосита ёки сиртқи оммавий тадбирлар: байрамлар, мусобақалар ва олимпиадаларни ташкил қиласиди. Ишлашнинг замонавий шаклларини излайди; ижтимоий аҳамиятга эга бўлган ташаббус ва ҳаракатларни қўллаб-кувватлади.

14. Республика, вилоят, шаҳар (туманларга бўлинган) мактабдан ташқари муассасалари мактабдан ташқари муассасаларнинг барча тоифадаги ходимларига методик ёрдам берадилар, ўқитувчилар малакасини ошириш институти билан биргаликда улар ходимларининг малакасини ошириш институти билан биргаликда улар ходимларининг

малакасини оширишни таъминлайдилар, илғор тажриба асосида мактаблар ва мактабдан ташқари муассасаларнинг тўгараклари ва клубларининг дастурларини тузиш ва такомиллаштиришга оид ишларни олиб борадилар, услубий тавсияномалар ишлаб чиқадилар.

IV. Мактабдан ташқари муассасаларнинг тарбияланувчилари

1. Мактабдан ташқари муассасаларнинг тарбияланувчилари шу жамоанинг аъзолари ҳисобланадилар ва ўқув-тарбиявий вазифаларни ҳал этишда, ўз бўш вақтларини ва дам олишларини тўғри ташкил этишда иштирок этадилар.

Мактабдан ташқари муассасаларнинг тарбияланувчилари қуйидаги ҳукуқларга эгадирлар:

бир неча тўгаракларда (бирлашмаларда) қатнашиш, йил давомида бошқа тўгаракларга ўтиш;

мактабдан ташқари муассасанинг ўқув-ишлиб чиқариш ва маданий-спорт базаларидан фойдаланиш;

мактабдан ташқари муассасанинг жамоатчилик-бошқарув органларига сайлаш ва сайланиш;

мехнат бирлашмаларининг, шу жумладан, хўжалик ҳисоби асосида ишловчи, хўжалик юритишининг кооператив шаклларидаги гурухлар ишида иштирок этиш;

мактабдан ташқари муассасанинг иш фаолиятини яхшилашга оид таклифлар киритиши.

2. Мактабдан ташқари муассаса ўқувчиларининг бурчлари:

мактабдан ташқари муассасада ўрнатилган интизом ва тартибга риоя килиш;

ўз ижодий қобилияtlарини ривожлантириш, билимларни мустақил эгаллаш кўникмасини ҳосил қилиш ва уни амалда қўллаш.

V. Ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахсларнинг ҳукуқ ва бурчлари

Ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар қуйидаги ҳукуқларга эгадирлар:

ўзларининг вояга етмаган болалари учун мактабдан ташқари муассасаларнинг турини ва қайси тилда ўқитилишини танлаш;

мактабдан ташқари муассаса маъмуриятидан мактабдан ташқари муассаса Уставига мувофик келувчи шарт-шароитлар яратишни, бола шахсига хурмат билан муносабатда бўлишни талаб қилиш;

мактабдан ташқари муассасани бошқаришда қатнашиш.

Ота-оналар ва уларнинг ўрнини босувчи шахсларнинг бурчлари:

болаларнинг жисмоний ва руҳий соғлом бўлишлари ҳақида ғамхўрлик қилиш;

болаларнинг шахсига хурмат билан муносабатда бўлиш, уларда меҳнатсеварлик, эзгулик, меҳр-шафқат каби фазилатларни, Ватанга, ўзидан катталарга ва она тилига, оиласа, миллий, тарихий ва маданий қадриятларга ҳурмат билан муносабатда бўлишни тарбиялаш;

қонунларга, инсон ҳукуқлари ва эркинликларига нисбатан хурмат руҳида тарбиялаш;

мактабдан ташқари муассасаларда болаларнинг машғулот ўтказишлари учун зарур шарт-шароитлар яратиш.

Ота-оналарга ўз фарзандларининг тарбияси ва баркамол ривожланишларида мактабдан ташқари муассаса маъмурияти билан teng даражада жавобгарлик юкланди.

VI. Мактабдан ташқари муассасаларнинг педагогик ходимлари

1. Мактабдан ташқари муассасалар ходимларининг фаолиятлари ўқувчилар шахсини, уларнинг умумий маданий савиёсини, фаоллигини, мустақиллигини, масъулияtlилигини, онгли, интизомли, уюшқоқ ва тартибли бўлишини ривожлантиришга йўналтирилгандир.

2. Мактабдан ташқари муассасаларда лавозимларни эгаллаш Мехнат вазирлиги ва Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси Кенгашининг 1994 йил 6 январдаги 1/1 (30-22)-сон қарорига мувофиқ ёзма ҳолда меҳнат шартномаси тузиш йўли билан амалга оширилади. Амалдаги меҳнат қонунчилигига мувофиқ тўғарак раҳбарларини даврий аттестациядан ўтказиб турадилар.

Мактабдан ташқари муассасаларнинг педагогик ходимлари қуидаги хукуқларга эгадирлар:

мактабдан ташқари муассасалар фаолиятининг муҳим масалалари мухокамасида ва қарорлар қабул қилишда қатнашиш;

машғулотларни ўтказиш шаклларини, ўқувчиларни ўқитиш ва тарбиялашнинг воситалари ва усулларини мустақил белгилаш;

тўғарак машғулотларининг ўзига хос, ижодий дастурларини ишлаб чиқиш;

ўқув-тарбиявий ва услубий ишларни такомиллаштириш юзасидан таклифлар ишлаб чиқиш ва тақдим этиш;

мактабдан ташқари муассасани бошқариш органларига сайлаш ва сайланиш.

Мактабдан ташқари муассасалар педагогик ходимларининг бурчлари:

ўқув-тарбиявий ишларни юқори малакада олиб бориш, таълим мазмунини такомиллаштириш, ўқитиш воситаларини яратишда фаол қатнашиш;

ўқувчилар билан ўзаро муносабат ўрнатиш, уларни давлатга садоқат руҳида тарбиялаш;

ўзининг назарий билим даражасини, педагогик маҳорати ва касб малакасини узлуксиз равишда ошириб бориш;

ўқувчиларнинг ота-оналари ва уларнинг ўрнини босувчи шахслар билан мунтазам равишда иш олиб бориш.

VII. Мактабдан ташқари муассасаларни бошқариш

1. Мактабдан ташқари муассасага ҳалқ таълимининг юқори органи томонидан тайинланадиган директор раҳбарлик қиласи.

2. Давлат мактабдан ташқари муассасаларини бошқариш ўқувчилар, педагогик жамоалар, ходимлар, ота-оналар ва жамоатчиликнинг бошқа вакиллари иштироқида амалга оширилади.

3. Мактабдан ташқари муассасада ўзини ўзи бошқаришнинг юқори органи жамоа йиғилиши (конференцияси) хисобланади.

Ҳал қилувчи овозга эга бўлган делегатлар педагогик ходимларнинг, ўрта ва юқори ёшдаги ўқувчиларнинг, шунингдек, ота-оналарнинг йиғилишларида сайланадилар.

4. Жамоанинг умумий йиғилиши:

тўғридан-тўғри яширин овоз бериш йўли билан мактабдан ташқари муассаса Кенгашини, унинг раисини сайлайди, уларнинг ваколатлари муддатини белгилайди;

мактабдан ташқари муассасанинг Уставини қабул қиласи ва унга зарур ўзгартишлар киритади;

мактабдан ташқари муассасани такомиллаштириш ва ривожлантиришнинг, унинг фаолиятининг сифати ва самарадорлигини оширишнинг асосий йўналишларини тасдиқлайди;

лозим бўлган тақдирда мактабдан ташқари муассаса ишининг турли йўналишлари бўйича вақтинчалик ёки доимий комиссияларни, кенгашларни тузади ва уларнинг ваколатларини белгилайди.

Жамоа умумий йиғилиши йилига камида бир марта ўтказилади.

5. Ўқув-тарбия жараёнини ривожлантириш ва такомиллаштириш, педагогик ходимларнинг касб маҳоратларини ва ижодий ўсишларини кучайтириш мақсадида мактабдан ташқари муассасада педагогик ходимларни бирлаштирувчи коллегиал орган — услубий Кенгаш тузилади.

Услубий Кенгаш фаолият мазмунининг турли намуналари (ўқув режалари, дастурлари, ўқув қўлланмалари) ни, унинг шакл ва усулларини, амалга ошириш

йўлларини муҳокама қиласи, педагогик ходимларнинг малакасини ошириш, уларнинг ижодий ташаббускорликларини ривожлантириш, илфор тажрибаларни оммалаштириш ишларини ташкил этади, педагогик ходимлар касб фаолиятларининг барча бошқа масалаларини ҳал этиш юзасидан қарорлар қабул қиласи.

Услубий Кенгаш хузурида иш йўналишлари бўйича шўйбалар, гурӯхлар тузилиши мумкин.

Услубий Кенгаш раиси педагогик ходимлар жамоаси томонидан сайланади.

VIII. Молия ва хўжалик фаолияти, моддий-техника базаси

1. Мактабдан ташқари муассасаларни маблағ билан таъминлаш Республика ва маҳаллий бюджетлар, корхоналар, бирлашмалар, ташкилотлар, айрим шахслар ва қўшимча манбалар ҳисобидан амалга оширилади.

Мактабдан ташқари муассасалар аҳолига, корхоналарга ва ташкилотларга пулли хизматлар кўрсатишга, шунингдек, амалдаги қонунлар билан тақиқланмаган тижоратчилик фаолиятининг бошқа турлари билан шугулланишга ҳақлидирлар.

2. Куйидагилар мактабдан ташқари муассасалар маблағларининг қўшимча манбалари ҳисобланади:

ўқувчилар ва педагогик ходимлар томонидан тайёрланган маҳсулотлар, буюмларни сотишдан тушган тушум;

асосий машғулотлардан ташқари пайтда бўш бинолар, иншоотлар, асбоб-ускуналарни ижарага беришдан тушган тушум;

ортиқча, эскирган ва яроқсиз ҳолга келган ускуналарни сотишдан тушган маблағлар;

мактабдан ташқари муассасалар ва бошқа идоралар педагогик ходимларининг малакасини оширишга оид хизматлар учун вазирликлар, корхоналар, муассасалардан, жамоат ташкилотларидан тушган маблағлар;

давлат, кооператив ва бошқа жамоатчилик корхоналари, муассасалари, ташкилотлари, шунингдек, алоҳида фуқаролар томонидан берилган ихтиёрий бадаллар, қимматбаҳо ашёлар;

бушқа тушумлар.

Турли манбалардан тушган барча маблағлар, меҳнат шартномасига биноан маълум ижрочиларга мўлжалланган пул маблағлари бундан мустасно, мактабдан ташқари муассаса даромадларини ташкил этади.

3. Қўшимча ишлар сираси (пулли хизматлар)га мактабдан ташқари муассаса фаолиятининг асосий дастурларидан ташқари кўрсатилган хизматлар ва ишлар киради.

Шартнома ишлари (пули хизматлар) асосан муайян мактабдан ташқари муассасанинг йўналиши (профили) бўйича бажарилади.

Пулли хизматлар болалар, ўсмирлар ва ёшлар билан давлат бюджетидан маблағ билан таъминланадиган асосий бепул фаолияти ўрнига амалга оширилиши мумкин эмас (бу бепул хизмат кўрсатиш даражасини пасайтириш ҳисобига ҳам амалга оширилиши мумкин эмас). Бунда, агар асосий фаолиятнинг кўрсаткичлари пасайиб кетса, пулли хизматларни амалга ошириш мумкин эмас.

Бепул хизмат кўрсатиш даражасини назорат қилиш тегишли халқ таълими органи томонидан амалга оширилади.

Мактабдан ташқари муассаса, имкониятига, бўш турган бинолар, иш ўринлари, ускуналар ва бошқалар мавжудлигига қараб, йўналиши (профили) бўйича пулли хизматларни амалга ошириши мумкин.

Ўқувчилар билан асосий фаолиятдан бўш вақтларда шартномавий ишлар (пулли хизматлар кўрсатиш, маҳсулотларни сотиш, бинолар, иншоотлар, ускуналарни ижарага бериш) ни бажариш белгиланган тартибда прейскурант билан тасдиқланган тарифлар ва нархлар бўйича, улар бўлмаган тақдирда шартнома тарифлари ва нархлари бўйича амалга оширилади.

Юқори ташкилотлар томонидан ишлар (қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари) га ва пулли хизматларга режаланган топшириклар берилишига йўл қўйилмайди.

Мактабдан ташқари муассасага бюджетдан ажратиладиган маблағлар муассаса томонидан қўшимча ишлар (пулли хизматлар) амалга оширилган тақдирда хам камайтирилмайди, турли манбалардан тушаётган маблағлар эса муассасанинг умумий даромадига кўшилади ва унинг маблағлари фондини ташкил этади.

4. Мактабдан ташқари муассаса банк кредитидан фойдаланиши мумкин.

Қисқа муддатли кредит мактабдан ташқари муассасанинг моддий-техника базасини ривожлантиришга ва мустаҳкамлашга берилади. Узоқ муддатли кредит эса кейинчалик ишлаб чиқариш ва ижтимоий ривожлантириш фонди маблағлари ҳисобидан қопланган ҳолда ишлаб чиқариш (илмий-техника) ва ижтимоий ривожлантириш мақсадлари учун берилади.

5. Мактабдан ташқари муассасага меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашда куйидаги масалаларни ҳал қилиш ҳуқуки берилади:

ходимларга бирлашмаларда ўқувчиларнинг асосий таркибини сақлаб қолганлиги, ижодий ютуқларга эришганлиги, ўтказиладиган тадбирларнинг юқори савияда бўлганлиги, алоҳида муҳим ишларни бажарганлиги учун қўшимча ҳақлар белгилаш. Кўшимча иш ҳақларининг миқдори ҳар бир ходимнинг ўтказиладиган тадбирларнинг, бажариладиган ишлар (хизматлар) нинг юқори савияда бўлишига, даромаднинг кўпайишига кўшган шахсий ҳиссаси ҳисобга олинган ҳолда белгиланади;

кўрсатиб ўтилган устамалар иш сифати пасайганда, бирлашмалардаги ўқувчилар сони камайиб кетганда, ўқув режалари ва дастурлар бажарилмаган тақдирда камайтирилади ёки бутунлай бекор қилинади;

ходимларга ўриндошлиқ вазифасини бажарганликлари, хизмат кўрсатиш соҳасини кенгайтирганликлари ёки бажариладиган иш ҳажмини кўпайтирганликлари, шунингдек, ўзларининг асосий вазифалари билан бирга вақтинча ишламаётган ходимнинг ҳам вазифасини бажарганликлари учун ўриндошлиқ касблари (лавозимлари) рўйхатига мувофиқ қўшимча ҳақ тўлашни чегараламай иш ҳақи фонди (меҳнатга ҳақ тўлашнинг ягона фонди) доирасида ва шу фонд ҳисобидан кўшимча ҳақ белгилаш;

бўлинмаларнинг хўжалик фаолиятида меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг бригада, оила, ижара пудрати, жамоа, шартнома ва бошқа шаклларини, шунингдек, мосланувчи иш тартибларини қўллаш.

Педагогик ва бошқа ходимларни мукофотлаш шартлари ва тартиби уюшмаси ташкилоти билан келишилган ҳолда меҳнат жамоаси Кенгаши томонидан белгиланади.

Мактабдан ташқари муассаса раҳбарининг меҳнатдаги юқори ижодий ва ишлаб чиқариш муваффақиятларига эришганлиги учун устама ҳақ тўлаш ва мукофотларнинг миқдорлари юқори бошқарув органининг қарори билан тасдиқланади.

Муассаса ходимларини мукофотлашга, шунингдек, уларга турли қўшимча (устама) лар белгилашга ўқувчилар меҳнатига тўлаш учун ҳисботларини юритиши тартиби амалдаги қонунчиликка биноан белгиланади.

6. Мактабдан ташқари муассасада бухгалтерлик ва статистика ҳисботларини юритиши тартиби амалдаги қонунчиликка биноан белгиланади.

Бухгалтерлик ҳисоби мактабдан ташқари муассаса кенгашининг хоҳишига кўра мустақил равишда ёки бошқа мактабдан ташқари муассасалар, ўқув юртлари, ташкилотлар ва корхоналар билан биргаликда, шунингдек, марказлаштирилган бухгалтерия орқали юритилиши мумкин.

7. Мактабдан ташқари муассасанинг хужжатлари Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан тасдиқланган намунавий йўриқномага мувофиқ юритилади.

8. Мактабдан ташқари муассасанинг моддий-техника базаси ерларни, биноларни, лабораторияларни, кутубхоналарни, спорт иншоотларини, коммуникация, машина ва ускуналарни, транспорт воситаларини ҳамда таълим ва тарбияда фойдаланиладиган бошқа анжомларни ўз ичига олади.

Мактабдан ташқари муассасаларнинг моддий-техника базаси республика ва маҳаллий бюджетлар, шунингдек, маблағлар билан таъминлашнинг қўшимча манбалари ҳисобига ривожланади.

IX. Халқаро ҳамкорликда қатнашиш

Мактабдан ташқари муассасалар, қонунчилик билан белгиланган тартибда, мактабдан ташқари тарбия ва таълим муаммолари бўйича халқаро ҳамкорлик ишларида иштирок этадилар, халқ таълимининг юқори органлари билан келишган ҳолда чет мамлакатларнинг ўқув юртлари ва илмий муассасалари билан тўғридан-тўғри алоқа ўрнатишга ҳақлидирлар.

Мактабдан ташқари муассасалар, Ўзбекистон Республикасининг қонунчилигига назарда тутилган доирада, халқаро ташқи иқтисодий фаолиятда қатнашишлари мумкин ва валюта маблағларига эга бўлишга ҳақлидирлар.

(3-илова Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2008 йил 17 октябрдаги 230-сонли қарори билан ўз кучини йўқотган — ЎР ҚҲТ, 2008 й., 43-сон, 435-модда)